

Dnešná doba je dobou obrovského rozmachu moderných informačných a komunikačných technológií, rôznych tržných a marketingových nástrojov. Táto tzv. vedecko-technická revolúcia na jednej strane síce umožňuje širšie uplatnenie sa osobnosti v spoločnosti, na druhej strane daňou uľahčenia tohto uplatnenia sú nové možnosti neoprávnených zásahov do jej fyzickej a psychomorálnej integrity. Vďaka tomuto hektickému neustále napredujúcemu vývoju a narastajúcej agresivite modernej spoločnosti voči jednotlivcom je osobnosť fyzických osôb zraniteľnejšia ako kedykoľvek predtým. Avšak je aj možné konštatovať, že jednotlivci si dnes viac ako kedykoľvek predtým uvedomujú svoje práva a možné právne prostriedky obrany a s týmto zvyšujúcim rastom právneho povedomia občanov sa zvyšuje i tlak občianskej spoločnosti na kvalitné zaistenie právnej ochrany ich členov ako individuálnych ľudských bytostí.

Tak ako boli v minulosti práva na ochranu osobnosti podceňované a bagatelizované, dnes prevládajú pozitívne trendy k ich posilňovaniu, ktoré im priznávajú ich skutočný rozmer, aký nemohli predtým dosiahnuť. Už nie je možné ďalej prehliadať, že fyzické osoby pociťujú často zásahy do svojho vnútorného života, teda do svojej osobnosti, ťažšie než zásahy do svojho majetku.

Súčasná úprava právnej ochrany osobnosti fyzickej osoby v ČR má svoje korene v ústavnom zakotvení niektorých jej stránok a spolu s ďalšími zákonnými normami ako aj zmluvami medzinárodného práva tak tvorí pomerne ucelené teoretické východisko pre naplnenie požiadavky jej efektívnej ochrany. Reálny obraz o úrovni tejto ochrany však vždy možno dovodiť až na základe jej uvedenia do praxe. Právne prostriedky ochrany, ktoré túto možnosť poskytujú, sú výslovne avšak nie taxatívne zakotvené vo všeobecnej úprave ochrany osobnosti v Občianskom zákonníku. Bez ohľadu na pomerne dlhú dobu, po ktorú táto úprava predstavuje základ právnej ochrany osobnosti v súkromnom práve, skutočný rozmer dostala až v 90. rokoch, keď bola zakotvená možnosť chrániť jednotlivé osobnostné zložky aj prostredníctvom peňažnej náhrady. S ohľadom na dovtedajšiu nízku aktivitu občanov pri uplatňovaní tejto ochrany súdnou žalobou, možno povedať, že práve poskytnutie možnosti peňažného zadosťučinenia, bolo zásadným impulzom, ktorý prispel k jej podstatnému zvýšeniu.

Peňažné zadosťučinenie sa v reláciách ochrany osobnosti stal fenoménom, ktorý tak na jednej strane prispel k zvýšeniu účinnosti jej ochrany, ale aj vytvoril nový priestor pre polemiky a diskusie vo mnohých otázkach, ku ktorým sa vzťahuje. Koniec koncov, už samotná možnosť odškodniť nemajetkovú ujmu peniazmi bolo v nedávnej dobe zavrhané. Keď ešte „*v názoroch právnej vedy 60. rokov prevažovali názory, že je nemravné odškodňovať citovú ujmu v peniazoch.*“¹ Dnešný názor prevládajúci v demokratických štátoch *spravidla tvrdí, že nemravné je citovú ujmu neodškodniť.*²

Rozsah tejto práce mi neumožňuje venovať sa bližšie všetkým teoretickým aj praktickým otázkam peňažného odškodňovania nemajetkovej ujmy. Avšak pokúsím sa načrtnúť aspoň tie, ktoré v súčasnosti najviac rozvírili hladinu právneho sveta.